

УДК 352

Шапран І.М., аспірантка спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: Гончарук Н.Т., д. держ. упр., проф., проф. кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ ДП

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено можливість створювати різні види представництв за рішенням відповідної ради різного рівня підпорядкування. Відповідно сільським, селищним, міським, районним, обласним радам надано автономію щодо прийняття розпорядчих рішень та можливість самостійно окреслювати доцільність створення відповідного підрозділу з розвитку туризму на певній території [1]. Обласні та районні ради представляють спільні інтереси територіальних громад, наділені правом створювати комунальні підприємства та установи, делегувати повноваження бюджетного координування та певного функціоналу обласним та районним державним адміністраціям. Створені в органах місцевого самоврядування відповідні структурні підрозділи з питань розвитку туризму, враховуючи закріплені за ними функції й повноваження, демонструють зацікавленість у наданні адміністративних послуг та інфраструктурному розвитку, враховують напрямки туристичної діяльності, спрямовані на розвиток громади чи регіону, їх економічне зростання. За сільськими головами та старостами також закріплено мінімальний перелік функцій, необхідних для утримання інфраструктури та надання базових туристичних послуг. При цьому основні виконавчі функції закріплені за новоствореними виконавчими органами територіальних громад. Повноваження у сфері розвитку культури, спорту і туризму; регіонального розвитку; охорони навколишнього природного середовища; розвитку регіональної інфраструктури, насамперед регіональних доріг, міжрайонних мереж та міжрегіональних маршрутів громадського транспорту покладаються на органи місцевого самоврядування обласного рівня, а повноваження у сфері місцевого економічного розвитку; розвитку місцевої інфраструктури, у тому числі доріг, мереж водо-, газо-, тепло-, електропостачання та водовідведення, інформаційно-комунікаційних технологій та інші – на органи місцевого самоврядування районного рівня [2].

Враховуючи те, що в Україні на даний час не завершено процеси децентралізації влади та чіткого розподілу повноважень органів місцевого самоврядування й органів державної влади, компетенції та функції органів виконавчої влади у контексті розвитку туризму на регіональному рівні у більшості дублюються, відсутня погодженість та скоординованість запланованих дій. На обласному та районному рівні представниками державної влади є обласні (ОДА) та районні (РДА) державні адміністрації, структурні підрозділи яких координують питання, пов'язані з розвитком туризму. Отже, можна виділити такі рівні регіонального управління туризмом: обласний рівень, великі міста (обласні та районні центри), малі міста, сільські та селищні територіальні громади, де можуть бути створені туристичні підрозділи.

Регіональна політика у сфері туризму регулюється рядом нормативно-правових документів. Стратегічні засади формування й реалізації регіональної політики у сфері туризму викладено в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [3]. Політика регіонального розвитку до 2027 року базується на врахуванні ключових викликів, які впливають на людей під час стратегічного планування, розвитку інфраструктури, покращення безпекового середовища, економіки та довкілля і

передбачає розбудову культури партнерства та співпраці, орієнтованої на взаємодію між громадянами та державними інституціями з питань розвитку. Заходи регіональної політики розроблені на основі попереднього досвіду, зібраних даних, висновків, рекомендацій, аналізів та оцінок з метою забезпечення та підтримки високих стандартів управління та реалізації регіональної політики, що вимагає використання відповідних спеціалізованих аналітичних інструментів та баз даних формулювання та оцінювання політики. Реалізація державної регіональної політики у період до 2027 року передбачає впровадження системного територіального підходу, відповідно до якого об'єктом регіональної політики є територія, якій властивий певний набір соціальних, просторових, безпекових, економічних та екологічних характеристик. Водночас Стратегія окреслює функціональні категорії регіонів, маючи на меті пріоритетне відновлення інфраструктури, сприяння міцній економічній позиції та екологічній рівновазі. Це передбачає створення безпечних і сприятливих умов для функціонування всіх державних органів на визначених територіях, підтримку та максимізацію потенціалу розвитку окремих регіонів, посилення позитивного впливу міських агломерацій, міст і територій сталого розвитку. Зрештою, ці заходи спрямовані на мінімізацію регіональних диспропорцій у зростанні територіальних громад та покращення загальної якості життя їх мешканців. Відповідно до зазначеної Стратегії ключовим напрямом діяльності органів публічної влади у галузі туризму є аргументація важливості здійснення фінансового забезпечення заходів, орієнтованих на розвиток туризму, обґрунтування здійснених витрат на рівні місцевих рад певного рівня та здійснення контролю за використанням бюджетних асигнувань у межах програми чи стратегії розвитку галузі туризму на місцевому та регіональному рівнях. Відповідно реалізація програм, проєктів, розвиток та оновлення інфраструктури, промоція та маркетинг є фінансово затратними пунктами.

Слід зазначити, що ситуація в різних регіонах щодо розвитку галузі туризму значно відрізняється, проте залишається незадовільною. Стимулювання органами публічної влади інноваційного розвитку регіональної економіки у сфері туризму насамперед обумовлене можливостями, що виникають у результаті здійснення програмування. Програмування розвитку туризму є однією з форм прогнозування та створення майбутніх явищ; проміжна стадія між прогнозуванням і плануванням, що полягає у створенні гіпотетичної картини майбутніх явищ і процесів. Важливим елементом у контексті оцінки поточного стану державного управління туристичним сектором на регіональному рівні є оцінка туристичного потенціалу регіональної чи місцевої туристичної дестинації [4]

Починаючи з 2018 року туристична галузь України зазнала значних змін як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. Погіршення економічної, політичної, соціальної та безпекової ситуації було обумовлено карантинними обмеженнями за часів пандемії COVID – 19 та запровадженим військовим станом. Суттєве зменшення внутрішнього та зовнішнього туристичного потоку обумовило значне скорочення податкових надходжень. Проаналізовані дані свідчать про часткову позитивну динаміку, що дозволяє відзначити стійкість та адаптивність туристичної галузі до ситуації, що склалася. На сьогодні центральні органи виконавчої влади у сфері туризму в Україні характеризуються неупорядкованою та заплутаною схемою підпорядкування та звітності, що обумовило дублювання функцій, значно ускладнюючи координацію та ефективне управління галуззю туризму. Згідно Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки створення оптимальних умов для підвищення туристичного потенціалу України є пріоритетним напрямком публічного управління. Основна увага приділяється підвищенню рівня популярності маловідомих туристичних дестинацій, здебільшого замість популярних туристичних місць, що сприятиме рівномірній реалізації туристичних перспектив по всій Україні. Також важливою є інтеграція туристичних продуктів з іншими секторами

економіки, такими як культура, спорт, охорона здоров'я та сільське господарство, що призводить до створення комплексних та привабливих пропозицій для внутрішніх туристів. Культурно-туристичний зміст брендингу території є провідним трендом сучасності.

Основною метою інформаційно-рекламних технологій на нинішньому етапі розвитку туристичного іміджу країни є широке поширення на міжнародному рівні позитивної інформації про Україну. Це популяризація духовних цінностей, культурної специфіки, історичної спадщини, територій, де розвинена сфера послуг, гарантій забезпечення безпеки, географічних і природних особливостей, а також транзитного потенціалу держави. Практика використання європейського досвіду публічного управління галуззю туризму на регіональному рівні є корисною для України, як для будь-якої іншої країни. Прийняття та адаптація до сучасних ситуацій з урахуванням національних традицій, а також поточних реалій стане можливим завдяки запровадженню змін, запланованих на структурному рівні як у законодавстві, так і в управлінні, забезпеченні системної координації між зацікавленими сторонами у розробці політики змін та впровадження в рамках реформованої системи публічного управління галуззю туризму в умовах євроінтеграції України. Розвиток туризму на регіональному рівні полягає у забезпеченні всіх викликів щодо безпеки для інфраструктури, стратегії, економіки та навколишнього середовища: це сприяє розвитку культури партнерства громадянина та держави й місцевого самоврядування, їх співпраці на основі принципу взаємодії з установами на різних рівнях. Діяльність органів публічної влади у сфері туризму спрямована на обґрунтування важливості фінансової підтримки заходів, спрямованих на розвиток туризму, обґрунтування витрат, що здійснюються на рівні рад, та нагляду за використанням бюджетних асигнувань у рамках програми чи стратегії розвитку індустрії туризму на місцевому та регіональному рівнях. Туристичні маршрути включають історичні та культурні місця, які необхідно розвивати. Головне завдання – зробити їх цікавішими та доступнішими – це можна вирішити лише за допомогою інноваційних технологій. Цікавими об'єктами пізнавального туризму є палацово-паркові ансамблі. Їхній потенціал – це інноваційний напрямок діяльності, який можна розвивати через тематичні екскурсійні програми та регіональні траєкторії. Безпека регіонального туризму є постійним об'єктом контролю. Із зібраної інформації з переліку обмежень і заборон сформовано деякі обмеження, які поширюються на більшість регіонів України.

Таким чином, стратегічні засади та механізми впровадження державної регіональної політики у сфері вітчизняного туризму є важливим чинником стимулювання економічного й сталого розвитку громад та територій, покращення якості життя громадян України.

Список використаних джерел :

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280 / 97. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/280/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 24.06.2024)
2. Коледа Г. І. Реформування публічного управління сферою туризму на регіональному рівні в умовах децентралізації в Україні: дис.... д-ра філософії;. Дніпро, 2021. 332
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова КМУ від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>. (дата звернення: 24.06.2024)
4. Михайліченко Г. Туристичний потенціал: методи оцінювання та інноваційний розвиток. Проблеми економіки. 2013. № 1. С. 115–123.